

Spoločný program rozvoja Horného Liptova do roku 2022, časť Podtureň

Strana 1

Štruktúra dokumentu Spoločný program rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2022:

Úvod: ako sme spoločne programovali

Analytická časť regiónu Horný Liptov

Vízia: Horný Liptov 2022

Stratégia pre dosiahnutie vízie Horného Liptova: strategický a špecifické ciele

Programová časť: návrhy opatrení a aktivít na dosiahnutie cieľov, výber monitorovacích ukazovateľov v 25 obciach Horného Liptova a pre spoločnú regionálnu časť

Realizačná časť: organizačné a komunikačné aspekty, systém monitorovania a hodnotenia, akčný plán 2015 – 2016 (región Horného Liptova)

Finančná časť: indikatívny finančný plán a prehľad potenciálnych zdrojov pre viac zdroje financovanie (región Horného Liptova)

Obsah predkladaného dokumentu:

1. Podtureň: minulosť a súčasnosť
2. Vízia: Podtureň v roku 2022
3. Stratégia pre dosiahnutie vízie
4. Ciele a opatrenia podporujúce stratégiu
5. Členovia pracovnej skupiny Podtureň
6. Prílohy
  - Príloha č. 1: Formulár opatrení špecifického cieľa 1 pre obec Podtureň
  - Príloha č. 2: Formulár opatrení špecifického cieľa 2 pre obec Podtureň
  - Príloha č. 3: Formulár opatrení špecifického cieľa 3 pre obec Podtureň
  - Príloha č. 4: Formulár opatrení špecifického cieľa 4 pre obec Podtureň
  - Príloha č. 5: Silné a slabé stránky obce Podtureň
  - Príloha č. 6: Prehľad spoločných cieľov, opatrení a aktivít pre Horný Liptov
  - Príloha č. 7: Spoločný súbor monitorovacích ukazovateľov pre Horný Liptov
  - Príloha č. 8: Formulár opatrení špecifického cieľa 1 pre Horný Liptov
  - Príloha č. 9: Formulár opatrení špecifického cieľa 2 pre Horný Liptov
  - Príloha č. 10: Formulár opatrení špecifického cieľa 3 pre Horný Liptov
  - Príloha č. 11: Formulár opatrení špecifického cieľa 4 pre Horný Liptov
  - Príloha č. 12: Možnosti financovania zámerov z verejných zdrojov

Materiál na prerokovanie obecným zastupiteľstvom 16. 12. 2015
Spracovateľ: Miestna akčná skupina Horný Liptov v spolupráci s pracovnou skupinou
Podtureň

1. Podtureň: minulosť a súčasnosť

Obec Podtureň vznikla v strednej časti Liptovskej kotliny pri starobylej obchodnej ceste naprieč Liptovom. Nad obcou sa vypína kopec členený úzkymi roklinami na tri časti s dodnes zachovanými názvami: Bašta, Varta a Velínok. Na vrchole kopca stál kedysi malý stredoveký hrádok s turňou, od ktorej je odvodený názov obce Podtureň. Za významné pre históriu Podturne považujú archeológovia nálezy veľkomoravskej keramiky nájdené na hradisku, ale aj pri jeho úpätí na mieste dnešného cintorína, ktoré slovanské osídlenie horného Liptova posunuli do 9. – 10. storočia. Pri stavbe železnice a neskôr diaľnice odkryli archeológovia rozsiahly komplex obranných opevnení z 1. storočia pred našim letopočtom, jedinečný svojho druhu na Slovensku. Odkrytá bola i osada zo staršej doby železnej. Najstaršou kultúrou na území obce tak bol ľud lužickej kultúry. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1331, kde sa Podtureň spomína ako osada Tornalia. V stredoveku sa obyvatelia živili poľnohospodárstvom, chovom dobytky alebo strážnou službou. Okrem poddaných a želiarov žilo v obci i niekoľko zemianskych rodín. K najvýznamnejším zemianskym rodom patrili Podturnianski. Vlastnili najstarší kaštieľ v obci známy ako Forgáčovská kúria, dnes kultúrna pamiatka zapísaná do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Ďalšími významnými stavbami sú kaštiele Pálovský a Vranovo.

V roku 1906 začala celoobecná zbierka na stavbu zvonice, keď liptovský župan povolil finančné zbierky. Murovaná jednopodlažná zvonica v Podturni bola dokončená v roku 1908. Zvon bol uliaty vo zvonolejárni v Šoproni. Vo vojnových rokoch bol zrekvirovaný pre vojenskú výrobu. Až v rokoch 1922 - 1924 sa podarilo kúpiť nové zvony.

V roku 1919 bola otvorená škola. Bohatý kultúrny a spolkový život medzivojnovvej ČSR neobišiel ani Podtureň. V obci vznikol Čitateľský spolok, ochotnícke divadlo, ženský spolok Slovenskej evanjelickej jednoty a organizácia dorastu Československého červeného kríža. V roku 1938 sa začalo so stavbou kultúrneho domu. Obec má aj svoj Pamätník padlým v boji proti fašizmu, počas ktorého prišla o deviatich spoluobčanov.

Povoynové obdobie sa v obci nieslo v duchu obnovy a modernizácie, ako i skvalitňovania životnej úrovne. V roku 1949 získala obec telefónne spojenie a rozhlas. V roku 1950 sa uskutočnil pokus o založenie JRD, avšak to začalo fungovať až od roku 1952. V tom istom roku začína fungovať materská škola. Rozvíja sa individuálna výstavba. V obci vznikajú nové

ulice. V rokoch 1974 – 1984 prebiehal v obci archeologický výskum a stavba diaľničného mosta, ktorý je doteraz najdlhším mostom na Slovensku. V tom období bol vybudovaný aj dnešný Športhotel Elán. Postavený bol nový Dom smútku. Svoj dynamický rozvoj zaznamenala obec od roku 2000. Sústreďuje sa na zvýšenie počtu obyvateľov a s tým súvisiace budovanie miestnych komunikácií. V obci bola vybudovaná kompletná kanalizácia, jej stará časť bola doplynofikovaná, zahájila sa hromadná a individuálna bytová výstavba. V súčasnej dobe je postavených 146 nájomných bytov a viac ako 60 nových rodinných domov. Vybudovalo sa nové športovisko s umelou trávou pre deti a mládež, bol kompletne zrekonštruovaný kultúrny dom, zveľaďuje sa obecný majetok. Spolková činnosť v obci sa organizuje okolo miestneho Červeného kríža, Dobrovoľného hasičského zboru, Jednoty dôchodcov, Obecného futbalového klubu a Turisticko-lyžiarskeho združenia.

Obec vydala dve publikácie o histórii Podturne: V roku 2002 - Dejiny obce Podtureň 1331 - 2002 (Vítek, Churý, Struhár) a v roku 2006 - Podtureň, brána do laténskeho Liptova (Peter Laučík, 2006).

Obecnú kroniku vedie historik Peter Vítek a je zverejnená na webovej stránke obce, ako aj obecné noviny Podturniansky spravodajca. Podtureň je súčasťou Mikroregiónu pod Poludnicou a Miestnej akčnej skupiny Horný Liptov. Aktívne sa zapája do projektov. Vybudovala náučný chodník, pripravuje rekonštrukciu visutého mostíka v lokalite Borová Sihot', vyznačenie cyklotrasy spájajúcej Liptovský Hrádok a Závažnú Porubu, ako aj výstavbu detského ihriska.

V lete 2015 uskutočnil obecný úrad **prieskum potrieb obyvateľov** formou dotazníka, v ktorom mali odpovedať na otázku, čo by chceli zlepšiť a čo im chýba.

V oblasti **základnej infraštruktúry** ľudia očakávajú od samosprávy zlepšenie:

- možností nákupu (obchody), večierka,
- služieb (kaderníctvo, bankomat, telocvičňa, cukráreň, lekár, čajovňa),
- stavu miestnych komunikácií a chodníkov,
- bezpečnosti,
- dopravnej situácie v obci, sprepazdnenie uzatvoreného mosta
- odpadového hospodárstva, pravidelnejšieho odvozu kompostu,
- ponuky detských ihrísk a zelených plôch

V oblasti **pracovných príležitostí a infraštruktúry cestovného ruchu** ľudia očakávajú:

- vytvorenie prírodnej posilňovne, bežeckých tratí a tratí pre bežecké lyžovanie, vybudovanie parkov,
- obnovu chátrajúcich pamiatok v obci a ich sprístupnenie verejnosti.

V oblasti **občianskej spoločnosti a voľného času** ľudia potrebujú:

- viac možností pre športové vyžitie mládeže,
- viac kultúrnych a spoločenských akcií
- viac detských ihrísk,
- telocvičňu (fungujú futbalisti, funguje stolný tenis, má sa obnoviť cvičenie žien v kultúrnom dome),
- centrum pre mamičky s deťmi, aby sa mohli stretávať.

V oblasti **životného prostredia** ľudia potrebujú:

- doplniť zelené plochy a oddychové zóny.

2. Podtureň v roku 2022

Podtureň je v roku 2022 mestečkom s kvalitným bývaním a fungujúcimi službami, bohatými možnosťami pre kultúrne aj športové vyžitie, zázemím pre vychádzky do prírody a trávenie voľného času aj pre matky s deťmi. V obci je príjemne a čisto, dostatok oddychových zón a zelených plôch, v nových uliciach funguje obecný rozhlas. V obci je pošta a bankomat. V bývalom penzióne Elán je materská škola, ambulancia všeobecného lekára a priestory pre stretávanie sa športovcov a mamičiek s deťmi. Budova obecného úradu je zateplená, chodníky a cesty sú zrekonštruované. V obci je nová telocvičňa, vyhliadková veža, reštaurácia s pizzeriou a kaviarňou. Bezpečnosť v uliciach podporuje kamerový systém. Pribudli nové byty a rodinné domy, ich obyvatelia sa ochotne zapájajú do aktivít v obci.

3. Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

4. Ciele a opatrenia podporujúce stratégiu rozvoja obce

V rámci spoločného programového dokumentu Horného Liptova je **strategická časť** pre všetky obce rovnaká. Hierarchicky usporiadaný systém cieľov, opatrení a indikatívnych aktivít (v rámci ktorých sú zatriedené zámery a projekty plánované v obciach) dokumentuje **strom cieľov** platný pre celý región Horného Liptova. Z tejto ponuky si jednotlivé obce vyberajú do svojho programu tie indikatívne aktivity, ktoré sú v súlade so zvolenou stratégiou obce a pripravenými zámermi (projektmi). V prípade, že sa v priebehu realizácie programu rozvoja vyskytnú nové zámery, je možné ich v rámci jeho každoročnej aktualizácie doplniť podľa ponuky zo spoločného stromu cieľov.

Špecifická pre každú obec je **programová časť**, ktorej súčasťou sú **opatrenia** a **aktivity** na dosiahnutie vytýčených cieľov, ako aj súbor vybraných **monitorovacích ukazovateľov výstupu** pre hodnotenie na úrovni aktivít. Ukazovatele **výsledku** a **dopadu** na úrovni hodnotených cieľov (štyri špecifické ciele a jeden strategický cieľ) sú spoločné pre všetky obce regiónu a regionálnu programovú časť.

Prepojenie regiónu a jeho obcí v programovej časti symbolizuje štruktúra formulárov opatrení, do ktorých sme zahrnuli stratégiu regiónu (spoločná vízia, strategický cieľ, špecifické ciele a opatrenia). Kurzívou sú v rámci jednotlivých opatrení nadpísané spoločné indikatívne aktivity, pod ktoré zaradujeme konkrétne projektové zámery obcí. Tento prístup nám umožní systémové monitorovanie a hodnotenie plnenia cieľov na regionálnej úrovni zberom, agregáciou a vyhodnocovaním údajov z jednotlivých obcí.

V **akčnom pláne** sú rozpracované projektové zámery na obdobie dvoch rokov, pričom každý projekt je opatrený informáciami o rokoch plánovanej realizácie, výške potrebných finančných prostriedkov, investorovi a jeho prípadných projektových partneroch, monitorovacích ukazovateľoch výstupu, ich počiatočnom a cieľovom stave a tiež zdroji informácií o týchto ukazovateľoch.

Plán **monitorovania a hodnotenia** popisuje spôsob zberu údajov na obecnej a regionálnej úrovni a metódy ich vyhodnocovania. Na úrovni opatrení zbierame a hodnotíme zrealizované výstupy aktivít/projektov v jednotlivých obciach. Na úrovni regiónu zbierame

a vyhodnocujeme kumulatívne výstupy z obcí a hodnotíme dosiahnuté výsledky a dopady v rámci špecifických cieľov a strategického cieľa.

Finančný plán obsahuje prehľad finančných zdrojov a požiadaviek na ich čerpanie v rámci jednotlivých rokov programu.

5. Členovia pracovnej skupiny Podtureň

- Ivona Vejová, poslankyňa, cestovný ruch,
- Ľubica Vozáriková, urbár
- Zdeno Kondor, podnikateľ,
- Eva Huštáková,
- Lenka Rakytová, obecný úrad.